

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 28 februari 1931 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1930 fattade beslut, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 21 januari 1931 till riksdagen avlämnad proposition, nr 32, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, anhållit om riksdagens yttrande angående de i nämnda protokoll omförmälda, av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1930 vid dess fjortonde sammanträde fattade besluten.

De ifrågavarande besluten utgöras av *dels* förslag till två konventioner, nämligen angående tvångs- eller obligatoriskt arbete samt angående reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda, *dels ock* fem rekommendationer, nämligen angående indirekt arbetstvång, angående reglering av tvångs- eller obligatoriskt arbete, angående reglering av arbetstiden i hotell, restauranger och liknande företag, angående reglering av arbetstiden vid teatrar och andra förlustelseställen samt angående reglering av arbetstiden i företag för behandling eller vård av sjuka, svaga, nödlidande eller sinnessjuka.

I sammanhang med berörda proposition har utskottet till behandling förehåft två i anledning av propositionen väckta, likalydande motioner, nämligen nr 193 i första kammaren av herr *Lindström* och nr 330 i andra kammaren av herr *Vougt*.

I motionerna har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen för sin del finner förslaget till konvention angående tvångs- eller obligatoriskt arbete samt förslaget till konvention angående reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda böra ratificeras.

De i propositionen omförmälda konventionsförslagen och rekommendationerna hava i översättning till svenska språket följande lydelse:

I.

Förslag till konvention angående tvångs- eller obligatoriskt arbete.

Generalkonferensen av nationernas förbunds internationella arbetsorganisation,

vilken av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 10 juni 1930 till sitt fjortonde sammanträde,

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 9 saml. 2 avd. 12 häft. (Nr 15.) 426 31 1

samt beslutit antaga vissa förslag angående tvångs- eller obligatoriskt arbete, en fråga, vilken innefattas i den första punkten på dagordningen för sammanträdet,

ävensom beslutit, att dessa förslag skola taga form av ett förslag till internationell konvention, antager denna, den tjuuguåttonde dagen i juni år ettuseniohundra och trettio efterföljande förslag till konvention att ratificeras av internationella arbetsorganisationens medlemmar jämlikt bestämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen.

§ 1.

Varje medlem av internationella arbetsorganisationen, som ratificerar denna konvention, förbinder sig att inom kortast möjliga tid undertrycka användandet av tvångs- eller obligatoriskt arbete i alla dess former.

I avvaktan på det fullständiga undertryckandet må tvångs- eller obligatoriskt arbete tillgripas allenast för offentliga ändamål och såsom en undantagsåtgärd samt under de betingelser och med iakttagande av de skydds-föreskrifter, som finnas angivna i efterföljande paragrafer.

Vid utgången av en tidrymd av fem år, räknat från denna konventions ikraftträdande, ävensom vid behandlingen av den i § 31 föreskrivna rapporten skall internationella arbetsbyråns styrelse undersöka möjligheten att utan ytterligare uppskov undertrycka tvångs- eller obligatoriskt arbete i alla dess former samt taga under övertvägande, huruvida det finnes anledning att uppföra denna fråga på konferensens dagordning.

§ 2.

Vid tillämpningen av denna konvention skall med beteckningen »tvångs- eller obligatoriskt arbete» förstås varje arbete eller tjänst, som avfordras en person under hot om något slag av straff och till vars utförande ifrågasvarande person icke erbjudit sig av fri vilja.

Dock skall vid tillämpningen av denna konvention beteckningen »tvångs- eller obligatoriskt arbete» icke avse:

a) arbete eller tjänst, som avfordras någon i kraft av lagar om obligatorisk militärtjänst och avser arbete av rent militär karaktär;

b) arbete eller tjänst, som ingår i de normala medborgerliga skyldigheterna för medborgarna i ett fullt självstyrande land;

c) arbete eller tjänst, som avfordras en person på grund av en i judiciell väg meddelad dom, för såvitt arbetet eller tjänsten utföres under tillsyn och kontroll av offentlig myndighet och personen i fråga icke utlejes eller ställes till förfogande för enskilda personer, bolag eller juridiska personer av privat karaktär;

d) arbete eller tjänst, som avfordras någon i fall av »force majeure», det vill säga vid krigstillfällen, katastrofer eller tillbud därtill, såsom eldsvådor, översvämningar, hungersnöd, jordbävningar, häftiga epidemier eller smittosamma djursjukdomar, invasioner av vilda djur, skadliga insekter eller växtparasiter och i allmänhet händelser, som äventyra eller hota att äventyra befolkningens liv eller de normala existensvillkoren för densamma i dess helhet eller till en avsevärd del;

e) smärre arbeten i en samfällighet, det vill säga arbeten, som utföras i samfällighetens omedelbara intresse av dess medlemmar och på denna grund kunna betraktas såsom normala medborgerliga skyldigheter, åliggande medlemmarna av samfälligheten ifråga, för såvitt befolkningen själv eller direkta representanter för densamma äro berättigade att uttala sig rörande behovet av dessa arbeten.

§ 3.

Vid tillämpningen av denna konvention skola med beteckningen »vederbörande myndigheter» förstås antingen moderlandets myndigheter eller det ifrågavarande områdets överordnade centrala myndigheter.

§ 4.

Vederbörande myndigheter må icke ålägga eller medgiva åläggande av tvångs- eller obligatoriskt arbete till förmån för enskilda personer, bolag eller juridiska personer av privat karaktär.

Där tvångs- eller obligatoriskt arbete till förmån för enskilda personer, bolag eller juridiska personer av privat karaktär förekommer vid den tidpunkt, då en medlemsstats ratifikation av denna konvention inregistreras av nationernas förbunds generalsekreterare, skall medlemsstaten fullständigt undertrycka nämnda tvångs- eller obligatoriska arbete från den dag, då denna konvention för dess del träder i kraft.

§ 5.

Koncession beviljad åt enskilda personer, bolag eller juridiska personer av privat karaktär må icke ha till följd, att någon form av tvångs- eller obligatoriskt arbete ålägges för att frambringa eller insamla produkter, vilka ifrågavarande enskilda personer, bolag eller juridiska personer av privat karaktär nyttja eller varmed de driva handel.

Om gällande koncessioner innehålla bestämmelser, som ha till följd, att sådant tvångs- eller obligatoriskt arbete ålägges, skola dessa bestämmelser så snart som möjligt upphävas till efterkommande av föreskrifterna i § 1 av denna konvention.

§ 6.

De förvaltande tjänstemännen må, även då de hava att uppmuntra befolkningen inom sina tjänsteområden att ägna sig åt något slags arbete, icke utöva något kollektivt eller individuellt tvång gent emot befolkningen för att förmå den att arbeta åt enskilda personer, bolag eller juridiska personer av privat karaktär.

§ 7.

Hövdingar, som ej utöva administrativa befogenheter, må icke ålägga tvångs- eller obligatoriskt arbete.

Hövdingar, som utöva administrativa befogenheter, må, med vederbörande myndigheters uttryckliga medgivande, tillgripa tvångs- eller obligatoriskt arbete under de förutsättningar, som angivas i § 10 av denna konvention.

Hövdingar, som vederbörligen erkänts och icke erhålla tillfyllestgörande gottgörelse i annan form, må, efter i behörig ordning utfärdade föreskrifter, tillgodogöra sig personliga tjänster, förutsatt att lämpliga åtgärder vidtagits till förebyggande av missbruk.

§ 8.

Ansaret för varje beslut att tillgripa tvångs- eller obligatoriskt arbete skall åvila vederbörande områdes överordnade civila myndigheter.

Dock må dessa myndigheter överlåta åt överordnade lokala myndigheter att ålägga tvångs- eller obligatoriskt arbete i sådana fall, då arbetarna icke förflyttas från sitt vanliga hemvist. Förstnämnda myndigheter må jämväl överlåta åt överordnade lokala myndigheter att för de tidsperioder och under de villkor, som stadgas i de uti § 23 av denna konvention föreskrivna be-

stämmelser, ålägga tvångs- eller obligatoriskt arbete, för vars utförande arbetarna nödgas förflytta sig från sitt vanliga hemvist, för såvitt därmed avses att underlätta förflyttning av förvaltningspersonal under tjänsteutövning eller transport av förvaltningens material.

§ 9.

Med förbehåll för de undantag, som angivas i § 10 av denna konvention, må myndighet, som har rätt att ålägga tvångs- eller obligatoriskt arbete, icke medgiva tillgripandet av sådant arbete, förrän den försäkrat sig om

a) att den tjänst, som skall förrättas, eller det arbete, som skall utföras, är av omedelbart och betydande intresse för den samfällighet, av vilken tjänsten eller arbetet utkräves;

b) att tjänsten eller arbetet påkallas av en förhandenvarande eller överhängande nödvändighet;

c) att det varit omöjligt att anskaffa frivillig arbetskraft för utförande av tjänsten eller arbetet, trots erbjudande av löner och arbetsvillkor, som äro åtminstone likvärdiga med dem, vilka inom området i fråga gälla för liknande arbeten eller tjänster; och

d) att arbetet eller tjänsten icke medför en alltför tung börda för den nu levande befolkningen med hänsyn till den tillgängliga arbetskraften och dennas lämplighet för arbetet i fråga.

§ 10.

Tvångs- eller obligatoriskt arbete, vilket utkräves såsom skatt, samt tvångs- eller obligatoriskt arbete, som för allmänna arbetens utförande ålägges av hövdingar, vilka utöva administrativa befogenheter, skola efter hand avskaffas.

Då i avvaktan härpå tvångs- eller obligatoriskt arbete utkräves såsom skatt eller ålägges av hövdingar, vilka utöva administrativa befogenheter, för utförande av allmänna arbeten, skola myndigheterna i förväg försäkra sig om

a) att den tjänst, som skall förrättas, eller det arbete, som skall utföras, är av omedelbart och betydande intresse för den samfällighet, av vilken tjänsten eller arbetet utkräves;

b) att tjänsten eller arbetet påkallas av en förhandenvarande eller överhängande nödvändighet;

c) att arbetet eller tjänsten icke medför en alltför tung börda för den nu levande befolkningen med hänsyn till den tillgängliga arbetskraften och dennas lämplighet för arbetet ifråga;

d) att utförandet av arbetet eller tjänsten icke nödgas arbetarna att förflytta sig från sitt vanliga hemvist;

e) att arbetets eller tjänstens utförande ledes med beaktande av religionens, det samhälleliga livets och jordbrukets krav.

§ 11.

Endast vuxna och arbetsföra personer av mankön, vilkas ålder kan antagas vara minst 18 år och högst 45 år, må åläggas tvångs- eller obligatoriskt arbete. Med undantag för de slag av arbeten, som åsyftas i § 10 av denna konvention, skola följande begränsningar och villkor iakttagas:

a) läkare, såvitt möjligt utsedd av förvaltningen, skall intyga att personen i fråga ej företer någon smittosam sjukdom samt är fysiskt lämpad för det arbete, som kräves, och de förhållanden, varunder detta skall utföras;

b) lärare och lärjungar i skolor, ävensom förvaltningspersonal i allmänhet fritagas;

c) inom varje samfällighet skall bibehållas det antal vuxna och arbetsföra män, som ovillkorligen kräves för familje- och det samhälleliga livet;

d) hänsyn skall tagas till äktenskaps- och familjeband.

För tillgodoseende av det i moment c) avsedda syftet skola de i § 23 av denna konvention föreskrivna bestämmelserna fastställa, huru stor del av den permanenta, arbetsföra, manliga befolkningen må tagas i anspråk för tvångs- eller obligatoriskt arbete; dock må denna del icke i något fall överstiga 25 % av befolkningen ifråga. Vid fastställandet av ifrågavarande del skola vederbörande myndigheter taga hänsyn till befolkningens täthet, dess sociala och fysiska utveckling, årstiden samt de arbeten, som skola utföras i hemorten och för egen räkning; och skola myndigheterna därvid i allmänhet respektera de ekonomiska och sociala betingelserna för vederbörande samfällighets normala liv.

§ 12.

Den maximitidrymd, under vilken en individ kan hållas till tvångs- eller obligatoriskt arbete i någon form, må icke överstiga sextio dagar under en tidrymd av tolv månader, och skola i de sextio dagarna inräknas erforderliga resdagar till och från arbetsplatsen.

Varje arbetare, av vilken krävs tvångs- eller obligatoriskt arbete, skall förses med intyg, angivande tidrymderna för fullgjort dylikt arbete.

§ 13.

Den normala arbetstiden för envar, som är underkastad tvångs- eller obligatoriskt arbete, skall vara densamma som den, vilken allmänt tillämpas vid frivilligt arbete; och det arbete, som förekommer utöver den normala tiden, skall betalas efter samma lönesatser, som gälla för de fria arbetarnas övertidsarbete.

En vilodag i veckan skall beviljas alla, som äro underkastade någon form av tvångs- eller obligatoriskt arbete, och denna dag skall så vitt möjligt sammanfalla med den dag, som vunnit hävd genom tradition eller sedvänja i landet eller trakten.

§ 14.

Med undantag för det arbete, varom stadgas i § 10 av denna konvention, skall tvångs- eller obligatoriskt arbete i alla former ersättas kontant och efter lönesatser, som icke understiga dem, vilka gälla i den trakt, där arbetarna användas, eller i den trakt, där de värvats.

Vid arbete, som åläggas av hövdingar under utöandet av deras administrativa befogenheter, skall lönebetalning i enlighet med bestämmelserna i föregående stycke införas snarast möjligt.

Lönerna skola utbetalas till varje enskild arbetare och icke till hans stamhövding eller annan myndighet.

De dagar, vilka erfordras för resor till och från arbetsplatserna, skola i fråga om avlöning räknas såsom arbetsdagar.

Utän hinder av vad som föreskrives i denna paragraf må arbetarna tillhandahållas vanliga livsmedelsransoner såsom en del av lönen, och skola dessa ransoner vara värda minst det penningbelopp, som de skola anses representera. Avdrag må icke göras å lönen för erläggande av utskylder eller för den särskilda kost, beklädnad eller bostad, varmed arbetaren förses för att kunna utöva sitt arbete under de speciella förhållanden, varunder han användes, och ej heller för tillhandahållande av redskap.

§ 15.

All lagstiftning rörande ersättning för olycksfall i arbete eller för av arbetet förorsakad sjukdom och all lagstiftning angående ersättning åt per-

soner, som varit beroende av avlidna eller skadade arbetare, vilka gälla eller komma att gälla inom ifrågavarande område, skola jämväl äga tillämpning å personer underkastade tvångs- eller obligatoriskt arbete under samma villkor som beträffande fria arbetare.

I varje fall skall den myndighet, som använder en arbetare till tvångs- eller obligatoriskt arbete, vara förpliktad att trygga arbetarens uppehälle, därest olycksfall i arbetet eller sjukdom förorsakad av arbetet medför, att han helt eller delvis blir ur stånd att försörja sig. Likaledes skall myndigheten vara förpliktad att vid inträffad invaliditet eller dödsfall, som förorsakas av arbetet, vidtaga åtgärder till beredande av underhåll åt en var som för sitt uppehälle verkligen varit beroende av arbetaren ifråga.

§ 16.

Personer, som äro underkastade tvångs- eller obligatoriskt arbete, må icke, utom i fall av utomordentligt nödtvång, förflyttas till trakter, där närings- och klimatförhållandena till den grad skilja sig från dem, vid vilka arbetarna varit vana, att desamma skulle erbjuda fara för arbetarnas hälsa.

I intet fall må dylik förflyttning av arbetare medgivas, med mindre alla sådana hygieniska och inkvarteringsåtgärder, som fordras för deras anpassande efter de ändrade förhållandena och för bevarandet av deras hälsa, noggrant tillämpas.

För det fall, att en dylik förflyttning icke kan undvikas, skola på vederbörande läkares tillstyrkan vidtagas åtgärder, som äro ägnade att efter hand vänja arbetarna vid de nya kost- och klimatförhållandena.

I de fall, då arbetare, varom här är fråga, kallas att utföra ett regelbundet arbete, vid vilket de icke äro vana, skola åtgärder vidtagas, som trygga deras anpassande efter detta slags arbete, och skall därvid särskilt beaktas progressiv träning, arbetstid och beredande av raster under arbetet ävensom den förbättring eller ökning av livsmedelsransonen, som kan vara erforderlig.

§ 17.

Innan tillgripandet av tvångs- eller obligatoriskt arbete medgives för byggnads- eller underhållsarbeten, som nödga arbetarna att uppehålla sig på arbetsplatsen under en längre tidrymd, skola vederbörande myndigheter försäkra sig om

1) att alla erforderliga åtgärder vidtagits för att vidmakthålla arbetarnas hälsa och tillförsäkra dem nödig läkarvård samt särskilt: a) att arbetarna underkastas läkarundersökning, innan de börja arbetet, ävensom förnyade läkarundersökningar med bestämda mellanrum under anställningstiden; b) att det sörjts för tillräcklig läkarpersonal ävensom för dispensärer, sjukrum, sjukhus och utrustning, tillfyllestgörande för alla behov; c) att det på ett tillfredsställande sätt sörjts för god hygien på arbetsplatserna samt för arbetarnas förseende med vatten, föda, bränsle och köksredskap ävensom i fall av behov med tillfredsställande kläder och bostad;

2) att lämpliga åtgärder vidtagits till tryggnad av uppehållet för arbetarens familj, särskilt genom träffande av anstalter för översändande, med arbetarens samtycke eller på hans begäran, av en del av lönen på säkert sätt till hans familj;

3) att arbetarnas resor till och från arbetsplatsen ombesörjas av förvaltningen på dess ansvar och bekostnad samt att förvaltningen underlättar resorna genom att i vidast möjliga mån använda alla tillgängliga transportmedel;

4) att i händelse av sjukdom eller olycksfall, som medför arbetsoförmåga av viss varaktighet, arbetarna hemförskaflas på förvaltningens bekostnad;

5) att varje arbetare, som vid utgången av tiden för tvångs- eller det obligatoriska arbetet önskar stanna på platsen som fri arbetare, skall hava möjlighet att göra detta med bevarande under en tid av två år av rätten till kostnadsfri hemförskaffning.

§ 18.

Tvångs- eller obligatoriskt arbete för transport av personer eller varor, såsom bärning och rodd, skall undertryckas inom kortast möjliga tid. I avvaktan härpå skola vederbörande myndigheter utfärda bestämmelser, vilka särskilt fastställa: a) förpliktelse att icke använda sådant arbete annat än för underlättande av förflyttning av förvaltningspersonal under tjänsteutövning eller av förvaltningens material; endast i fall av den mest trängande nödvändighet må dylikt arbete användas för transport av andra personer än tjänstemän; b) förpliktelse att till dylika transporter icke använda andra arbetare än sådana, som genom föregående läkarundersökning, där sådan är möjlig, konstaterats vara fysiskt lämpade för arbetet; i de fall, då dylik undersökning icke är möjlig, skall den, som använder arbetskraften, på eget ansvar försäkra sig om att de använda arbetarna äro i besittning av erforderliga fysiska egenskaper och icke lida av smittosam sjukdom; c) bördornas maximivikt; d) det längsta avstånd, som arbetarna må beordras tillryggalägga från sitt hemvist; e) det högsta antal dagar i månaden eller under annan tidrymd, under vilka arbetarna må anlitas, häri inräknat dagarna för återresan; f) de personer, som äga behörighet att påkalla detta slag av tvångs- eller obligatoriskt arbete, ävensom den utsträckning, i vilken de ha rätt därtill.

Vid fastställande av de maxima, varom fråga är i mom. c), d) och e) av denna paragraf, skola vederbörande myndigheter taga hänsyn till alla de faktorer, som böra komma i betraktande, såsom den fysiska lämpligheten hos den befolkning, från vilken arbetarna rekryteras, beskaffenheten av den väg, som skall tillryggaläggas, och de klimatiska förhållandena.

Vederbörande myndigheter skola vidare tillse, att den normala dagsresan icke överstiger ett avstånd, som svarar mot en genomsnittlig åtta timmars arbetsdag, och bör därvid hänsyn tagas icke blott till den börd, som skall transporterats, och den sträcka, som skall tillryggaläggas, utan även till vägens beskaffenhet, årstiden och övriga omständigheter av betydelse i förvarande avseende; om det är nödvändigt att ålägga bärarna extra gångtid, böra de ersättas därför efter lönesatser, som äro högre än de vanliga.

§ 19.

Vederbörande myndigheter må medgiva tillgripandet av obligatoriska odlingsarbeten allenast till förebyggande av hungersnöd eller brist på livsmedel, och skall sådant medgivande alltid förbindas med det förbehåll, att de sålunda erhållna livsmedlen och produkterna skola stanna i de individers eller den samfällighets ägo, som frambringat dem.

Denna paragraf må icke ha till verkan, att, i fall då produktionen enligt lag eller sedvänja är grundad på gemensamhetssystem och produkterna eller av deras försäljning uppkommande vinst stannar i samfällighetens ägo, förpliktelsen för samfällighetens medlemmar att utföra sålunda ålagt arbete upphäves.

§ 20.

Lagstiftning om »kollektiv bestraffning», enligt vilken en hel samfällighet kan straffas för förseelse, som begåtts av några av dess medlemmar, må icke stadga tvångs- eller obligatoriskt arbete för samfälligheten såsom en av bestraffningsmetoderna.

§ 21.

Tvångs- eller obligatoriskt arbete må icke användas för arbete under jord i gruvor.

§ 22.

De årliga redogörelser, som medlemmar, vilka ratificera denna konvention, enligt bestämmelserna i art. 408 av Versaillestraktaten och motsvarande artiklar av de övriga fredsfördragen förbinda sig att avgiva till internationella arbetsbyrån rörande de åtgärder, som de vidtagit för genomförande av bestämmelserna i denna konvention, skola beträffande varje ifrågakommande område innehålla så fullständiga upplysningar som möjligt rörande den utsträckning, i vilken tvångs- eller obligatoriskt arbete tillgripits inom området, ävensom rörande följande punkter: det ändamål, för vilket arbetet utförts; sjukdoms- och dödsfallsfrekvens; arbetstid; avlöningsmetoder och lönesatser samt andra uppgifter av betydelse för bedömning av konventionens tillämpning.

§ 23.

För förverkligandet av bestämmelserna i denna konvention skola vederbörande myndigheter utfärda fullständiga och noggranna bestämmelser rörande användandet av tvångs- eller obligatoriskt arbete.

Särskilt skola dessa bestämmelser innehålla regler, vilka möjliggöra för en var, som underkastats tvångs- eller obligatoriskt arbete, att till myndigheterna framföra alla klagomål rörande arbetsförhållandena, och vilka bereda trygghet för att dessa klagomål prövas och vederbörligen beaktas.

§ 24.

Lämpliga åtgärder skola i varje fall vidtagas till tryggande av att bestämmelserna rörande användande av tvångs- eller obligatoriskt arbete noggrant tillämpas; och må detta ske vare sig genom att utsträcka den befogenhet, vilken tillkommer redan inrättade inspektionsorgan för övervakande av frivilligt arbete till att avse jämväl inspektion av tvångs- eller obligatoriskt arbete eller på annat ändamålsenligt sätt. Åtgärder böra även vidtagas för att berörda bestämmelser skola komma till de personers kännedom, som äro underkastade tvångs- eller obligatoriskt arbete.

§ 25.

Olagligt utkrävande av tvångs- eller obligatoriskt arbete skall vara hemfallet under straffpåföljd; och varje medlem, som ratificerar denna konvention, skall vara pliktig försäkra sig om, att de i lag föreskrivna straffbestämmelserna äro verkligt effektiva och strängt tillämpas.

§ 26.

Varje medlem av internationella arbetsorganisationen, som ratificerar denna konvention, förbinder sig att tillämpa densamma å områden underkastade dess suveränitet, jurisdiktion, protektion, suzeränitet, uppsikt eller myndighet, för såvitt den är berättigad att åtaga sig förpliktelser rörande frågor om inre rättskipning. Vill medlem begagna sig av bestämmelserna i art. 421 av Versaillestraktaten och motsvarande artiklar i de övriga fredsfördragen, skall den till ratifikationen föga en förklaring, vari angivas

1) de områden, inom vilka medlemmen har för avsikt att tillämpa denna konventions bestämmelser i deras helhet;

2) de områden, inom vilka den har för avsikt att tillämpa bestämmelserna i denna konvention med vissa modifikationer, jämte uppgift om, vari dessa modifikationer bestå;

3) de områden, beträffande vilka den förbehåller sig att fatta beslut.

Ovannämnda förklaring skall anses vara en integrerande del av ratifikationen och hava samma rättsverkan som denna. Det skall tillkomma varje medlem, som avgivit dylik förklaring, att genom en ny förklaring helt eller delvis avstå från de förbehåll, som enligt mom. 2) eller 3) av denna paragraf innehållas i den tidigare förklaringen.

§ 27.

De officiella ratifikationerna av denna konvention skola, i enlighet med bestämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen, delgivas nationernas förbunds generalsekreterare och av honom inregistreras.

§ 28.

Denna konvention är bindande allenast för de medlemmar av internationella arbetsorganisationen, vilkas ratifikationer inregistrerats hos sekretariatet.

Den träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer blivit inregistrerade av generalsekreteraren.

Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader från den dag, då dess ratifikation inregistrerats.

§ 29.

Så snart ratifikationerna för två medlemmar av internationella arbetsorganisationen inregistrerats hos sekretariatet, skall nationernas förbunds generalsekreterare därom notificera alla medlemmarna av internationella arbetsorganisationen. Han skall likaledes notificera dem inregistreringen av ratifikationer, som senare delgivits honom av andra medlemmar av organisationen.

§ 30.

Varje medlem, som ratificerat denna konvention, kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom skrivelse, som delgives nationernas förbunds generalsekreterare för inregistrering. Uppsägningen träder icke i kraft förrän ett år efter det den inregistrerats hos sekretariatet.

Varje medlem, som ratificerat denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående stycke nämnda tioårsperioden gör bruk av den i denna paragraf stadgade uppsägningsrätten, skall vara bunden för en ny period av fem år och kan därefter, med iakttagande av de i denna paragraf föreskrivna villkoren, uppsäga konventionen vid utgången av varje femårsperiod.

§ 31.

Vid utgången av varje tidrymd av fem år, räknat från denna konventions ikraftträdande, skall internationella arbetsbyråns styrelse förelägga generalkonferensen en redogörelse för tillämpningen av denna konvention och taga under övervägande, huruvida det finnes anledning att uppföra frågan om dess revision helt eller delvis på konferensens dagordning.

§ 32.

I fall konferensen skulle antaga en ny konvention, innebärande revision helt eller delvis av förevarande konvention, skall en medlems ratifikation av den nya konventionen, för såvitt denna trätt i kraft, medföra uppsägning av förevarande konvention oberoende av vad i § 30 här ovan stadgas om tidsfrist.

Från den dag, då den nya konventionen träder i kraft, skall förevarande konvention icke längre kunna ratificeras av medlemmarna.

Förevarande konvention skall likväl förbliva gällande till form och innehåll för de medlemmar, som ratificerat densamma och icke ratificera den nya konventionen.

§ 33.

De franska och engelska texterna till denna konvention skola båda äga vitsord.

II.

Rekommendation angående indirekt arbetstvång.

Generalkonferensen av nationernas förbunds internationella arbetsorganisation,

vilken av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 10 juni 1930 till sitt fjortonde sammanträde, samt beslutit antaga vissa förslag angående indirekt tvång till arbete, en fråga, vilken innefattas i den första punkten på dagordningen för sammanträdet,

ävensom beslutit, att dessa förslag skola taga form av en rekommendation,

antager denna, den tjuguattonde dagen i juni år ettusenniohundra och trettio efterföljande rekommendation att underställas internationella arbetsorganisationens medlemmar för att av dem tagas i övervägande med hänsyn till dess förverkligande genom nationell lagstiftning eller på annat sätt jämlikt bestämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen:

Konferensen,

som antagit ett förslag till konvention angående tvångs- eller obligatoriskt arbete

och som önskar komplettera konventionsförslaget genom en framställning av de grundsatser, vilka synas konferensen bäst ägnade att tjäna till ledning för medlemmarnas politik i deras strävan att undvika varje indirekt tvång till arbete, som skulle kunna medföra en alltför tung börda för befolkningen i de områden, där konventionsförslaget äger tillämpning,

hemställer till varje medlem att beakta följande grundsatser:

I.

Tillgången på arbetskraft och befolkningens lämplighet för arbetet samt de menliga verkningar en alltför plötslig förändring i befolkningens levnads- och arbetssätt kunde utöva på dess sociala tillstånd äro faktorer, vartill varje förvaltning bör taga hänsyn vid beslut i frågor, som röra den ekonomiska utvecklingen av föga framskridna områden, och särskilt vid beslut rörande:

a) ökning till antal och omfattning av industri-, gruv- och jordbruksföretag inom områdena ifråga;

b) eventuell bosättning inom områdena av icke infödda element;

c) beviljande av koncessioner, vare sig med eller utan karaktären av monopol, beträffande skog eller andra föremål.

II.

Man bör undvika att tillgripa indirekta medel, vilka ha till verkan att på ett konstlat sätt öka det ekonomiska tryck, vilket redan pressar vissa ele-

ment av en befolkning till lönat arbete, och särskilt sådana medel, som bestå i

a) att pålägga befolkningen så tunga skattebördor, att de skulle kunna förmå densamma att taga anställning som lönarbetare hos enskilda företag;

b) att pålägga sådana restriktioner å ägande, besittningstagande eller nyttjande av jord, att därigenom skulle uppstå verkliga svårigheter för arbetaren att täcka sina behov genom självständig odling;

c) att på ett sätt, som innebär missbruk, vidga det allmänt godtagna begreppet »lösdrivare»;

d) att utfärda sådana bestämmelser rörande »förflyttningstillstånd», som skulle medföra, att arbetare i andras tjänst ställdes i ett förmånsläge i förhållande till övriga arbetare.

III.

Det är olämpligt att pålägga sådana restriktioner å den fria omflyttningen av arbetskraft från en sysselsättning till en annan eller från en trakt till en annan, som skulle kunna ha till indirekt verkan att nödga arbetarna att söka anställning i vissa industrier eller i vissa trakter; undantagsvis må dock så förfaras i fall, då dylika restriktioner anses nödvändiga i vederbörande befolknings eller arbetares eget intresse.

III.

Rekommendation angående reglering av tvångs- eller obligatoriskt arbete.

Generalkonferensen av nationernas förbunds internationella arbetsorganisation,

vilken av styrelsen för internationella arbetsbyrå sammankallats till Genève och där samlats den 10 juni 1930 till sitt fjortonde sammanträde,

samt beslutit antaga vissa förslag angående reglering av tvångs- eller obligatoriskt arbete, en fråga, vilken innefattas i den första punkten på dagordningen för sammanträdet,

ävensom beslutit, att dessa förslag skola taga form av en rekommendation,

antager denna, den tjuguoåttonde dagen i juni år ettusenniohundra och trettio efterföljande rekommendation att underställas internationella arbetsorganisationens medlemmar för att av dem tagas i övervägande med hänsyn till dess förverkligande genom nationell lagstiftning eller på annat sätt jämlikt bestämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen.

Konferensen,

som antagit ett förslag till konvention angående tvångs- eller obligatoriskt arbete

och som önskar giva uttryck åt vissa grundsatser och regler rörande tvångs- eller obligatoriskt arbete, vilka synts konferensen ägnade att göra tillämpningen av konventionsförslaget mer effektiv,

hemställer till varje medlem att beakta följande grundsatser och regler:

I.

Alla föreskrifter, som utfärdats med tillämpning av konventionsförslaget angående tvångs- eller obligatoriskt arbete likaväl som alla andra legislativa

eller reglementariska föreskrifter rörande användande av tvångs- eller obligatoriskt arbete, vilka gälla vid tiden för ratifikationen av konventionsförslaget eller sedermera utfärdas, därunder inbegripna alla lagar och förordningar rörande ersättning eller skadestånd i händelse av sjukdom eller olycksfall, som drabbat arbetaren, eller i händelse av dödsfall, böra genom vederbörande myndigheters försorg tryckas på ett eller flera inhemska språk, så att innehållet av dem blir bekant för vederbörande arbetare och den befolkning, bland vilken arbetarna rekryteras. Åt de tryckta texterna bör givas en vidsträckt spridning, och i fall av behov böra anordningar vidtagas för deras muntliga delgivande åt respektive arbetare och befolkning; man bör även kunna förskaffa sig exemplar av dessa texter till självkostnadspris.

II.

Tillgripandet av tvångs- eller obligatoriskt arbete bör regleras på sådant sätt, att icke vederbörande samfälligheters livsmedelsproduktion äventyras.

III.

Då tvångs- eller obligatoriskt arbete tillgripes, böra alla till buds stående åtgärder vidtagas till tryggande av att arbetets utförande icke i något fall verkar därhän, att kvinnor eller barn komma att olagligt användas till tvångs- eller obligatoriskt arbete.

IV.

Alla till buds stående åtgärder böra vidtagas till minskande av nödvändigheten att tillgripa tvångs- eller obligatoriskt arbete för transport av personer eller varor. Tillgripandet därav bör förbjudas i alla de fall, då det är möjligt att använda transportmedel, drivna med djur eller maskinkraft.

V.

Alla till buds stående åtgärder böra vidtagas till undvikande att arbetare, som underkastas tvångs- eller obligatoriskt arbete, utsättas för frestelsen att missbruka alkoholhaltiga drycker.

IV.

Förslag till konvention angående reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda.

Generalkonferensen av nationernas förbunds internationella arbetsorganisation,

vilken av styrelsen för internationella arbetsbyrå sammankallats till Genève och där samlats den 10 juni 1930 till sitt fjortonde sammanträde,

samt beslutit antaga vissa förslag angående reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda, en fråga, vilken innefattas i den andra punkten på dagordningen för sammanträdet,

ävensom beslutit, att dessa förslag skola taga form av ett förslag till internationell konvention,

antager denna, den tjuguoåttonde dagen i juni år ettusenniohundra och trettio efterföljande förslag till konvention att ratificeras av internationella arbetsorganisationens medlemmar jämlikt bestämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen.

§ 1.

1) Denna konvention äger tillämpning å personalen i följande företag, vare sig de äro offentliga eller enskilda:

a) handelsföretag, därunder inbegripna post-, telegraf- och telefonväsen samt de grenar av andra företag, vilka avse handelsverksamhet;

b) företag och förvaltningar, inom vilka personalen huvudsakligen sysselsättes med kontorsarbete;

c) företag av på en gång handels- och industriell karaktär, såvida de icke äro att anse såsom industriella företag.

I varje land skall vederbörande myndighet fastställa gränsen mellan handelsföretag och företag, i vilka personalen huvudsakligen sysselsättes med kontorsarbete, å ena sidan, samt industriella företag och jordbruksföretag, å andra sidan.

2) Konventionen äger icke tillämpning å personalen i följande företag:

a) företag för behandling eller vård av sjuka, svaga, nödlidande eller sinnessjuka;

b) hotell, restauranger, pensionat, klubbar, kaféer och andra företag, där förtäring tillhandahålles;

c) teatrar och förlustelställena.

Dock skall konventionen äga tillämpning å personalen i sådana avdelningar av de i a), b) och c) uppräknade företag, vilka, om de vore självständiga, skulle inbegripas bland de företag, å vilka konventionen äger tillämpning.

3) Vederbörande myndighet i varje land äger från konventionens tillämpning undantaga:

a) företag, i vilka endast medlemmar av arbetsgivarens familj äro sysselsatta;

b) offentliga förvaltningar, där den anställda personalen fungerar såsom organ för statsmakten;

c) personer i ledande ställning eller som bekläda förtroendeposter;

d) resande och representanter, i den mån de utföra sitt arbete utanför företaget.

§ 2.

I denna konvention avses med »arbetstid» den tid, under vilken personalen står till arbetsgivarens förfogande; i densamma inbegripas ej raster, under vilka personalen icke står till arbetsgivarens förfogande.

§ 3.

Arbetstiden för den personal, å vilken denna konvention äger tillämpning, må icke överstiga 48 timmar i veckan eller åtta timmar om dagen, med förbehåll dock för de undantag, varom stadgas i det följande.

§ 4.

Den i § 3 angivna veckoarbetstiden kan fördelas så, att den dagliga arbetstiden icke överstiger tio timmar.

§ 5.

1) I fall av allmänt inställande av arbetet på grund av a) högtider av lokal natur eller b) olyckshändelser eller fall av force majeure (olyckshändel-

ser, som drabba driftsinrättningarna, avbrott i tillförseln av kraft, ljus, värme eller vatten, händelser, som förorsaka allvarliga materiella skador å anläggningar) må, för återtagande av de förlorade arbetstimmar, den dagliga arbetstiden utsträckas på följande villkor:

- a) återtagande av förlorad arbetstid må icke medgivas för mer än 30 dagar om året och skall äga rum inom skälig tid;
 - b) ökningen av den dagliga arbetstiden må icke överstiga en timme;
 - c) den dagliga arbetstiden må icke överstiga tio timmar.
- 2) Vederbörande myndighet skall underrättas om arten av, orsaken till och tidpunkten för det allmänna inställandet av arbetet ävensom om antalet förlorade arbetstimmar och de tillfälliga ändringarna i arbetstidsplanen.

§ 6.

I undantagsfall, då de förhållanden, under vilka arbetet måste utföras, gör det omöjligt att tillämpa bestämmelserna i §§ 3 och 4, må genom författningar, utfärdade av offentlig myndighet, medgivas en fördelning av arbetstiden över en längre tidrymd än en vecka; dock må den genomsnittliga arbetstiden, beräknad med hänsyn till det avsedda antalet veckor, icke överstiga 48 timmar i veckan eller arbetstiden under någon dag överstiga tio timmar.

§ 7.

Av offentlig myndighet utfärdade författningar skola angiva:

- 1) de ständiga undantag, som kunna beviljas beträffande
 - a) vissa kategorier av personer, vilkas arbete är intermittent till själva sin natur, såsom portvakter och personal för övervakande eller underhåll av lokaler och lager;
 - b) kategorier av personer, som äro direkt sysselsatta med sådana förberedande eller avslutande arbeten, vilka nödvändigtvis måste utföras utom den för företagets övriga personal fastställda arbetstiden;
 - c) butiker och andra företag, där arbetets beskaffenhet, befolkningens storlek eller antalet sysselsatta personer gör det omöjligt att tillämpa den i §§ 3 och 4 fastställda arbetstiden.
- 2) de tillfälliga undantag, som kunna beviljas i följande fall:
 - a) då olyckshändelse inträffat eller hotar att inträffa samt i fall av force majeure eller då brådskande arbete behöver utföras i avseende å maskiner eller redskap, dock blott i den mån så är nödvändigt för att undvika allvarlig rubbning av företagets normala drift;
 - b) till förebyggande av att förstörbara ämnen gå förlorade eller till undvikande av att arbetets tekniska resultat äventyras;
 - c) för att möjliggöra utförande av särskilda arbeten, såsom upprättande av inventarieförteckning och balansräkning, ultimoregleringar, uppgörande och avslutande av konton;
 - d) för att möjliggöra för företagen att möta osedvanlig ökning av arbetet, förorsakad av särskilda omständigheter, för såvitt icke arbetsgivaren i vanliga fall kan väntas tillgripa andra åtgärder.
- 3) Utom vad beträffar mom. 2) a) skola de enligt denna paragraf utfärdade författningarna angiva den förlängning av arbetstiden, som må kunna medgivas för dag samt, vad beträffar tillfälliga undantag, för år.
- 4) Lönen för övertid, som medgives enligt mom. 2) b), c) och d), skall utgå med minst 25 % tillägg till den normala lönen.

§ 8.

De i §§ 6 och 7 åsyftade författningarna skola utarbetas efter samråd med vederbörande arbetar- och arbetsgivarorganisationer samt med särskild

hänsyn tagen till de kollektivavtal, som kunna vara gällande mellan dessa organisationer.

§ 9.

Bestämmelserna i denna konvention må i varje land av dess regering försättas ur kraft i händelse av krig eller annan händelse, som medför fara för landets säkerhet.

§ 10.

Ingen bestämmelse i denna konvention skall verka rubbning av sedvänja eller överenskommelse, enligt vilken arbetstiden är kortare eller lönen högre än som föreskrives i denna konvention.

Varje begränsning, som ålägges genom denna konvention, skall gälla utöver och icke rubba de begränsningar, som kunna ha ålagts genom lag, förordning eller annan författning, vilken fastställer kortare arbetstid eller högre lön än som föreskrives i denna konvention.

§ 11.

För en effektiv tillämpning av bestämmelserna i denna konvention:

1) skola lämpliga åtgärder vidtagas för att trygga en tillfredsställande inspektion;

2) skall varje arbetsgivare:

a) genom anslag på väl synlig plats i arbetslokalen eller på annat lämpligt ställe eller ock på annat av vederbörande myndighet godkänt sätt bekantgöra tiderna för arbetets början och slut eller, där skiftarbete förekommer, tiderna för varje skifts början och slut;

b) på samma sätt bekantgöra de åt personalen beviljade rasterna, vilka enligt § 2 icke inräknas i arbetstiden;

c) på sätt av vederbörande myndighet föreskrives föra anteckning över alla förlängningar av arbetstiden, som ägt rum enligt § 7 mom. 2), ävensom över beloppet av den härför erlagda betalningen.

3) Som lagöverträdelse skall anses att sysselsätta någon utöver den arbetstid, som fastställts enligt mom. 2) a), eller under de tider, som fastställts enligt mom. 2) b).

§ 12.

Varje medlem, som ratificerar denna konvention, skall vidtaga nödiga åtgärder i form av straffpåföljder till tryggande av konventionens tillämpning.

§ 13.

De officiella ratifikationerna av denna konvention skola, i enlighet med bestämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen, delgivas nationernas förbunds generalsekreterare och av honom inregistreras.

§ 14.

Denna konvention är bindande allenast för de medlemmar av internationella arbetsorganisationen, vilkas ratifikationer inregistrerats hos sekretariatet.

Den träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer blivit inregistrerade av generalsekreteraren.

Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader från den dag, då dess ratifikation inregistrerats.

§ 15.

Så snart ratifikationerna för två medlemmar av internationella arbetsorganisationen inregistrerats hos sekretariatet, skall nationernas förbunds

generalsekreterare därom notificera alla medlemmarna av internationella arbetsorganisationen. Han skall likaledes notificera dem inregistreringen av ratifikationer, som senare delgivits honom av andra medlemmar av organisationen.

§ 16.

Varje medlem, som ratificerat denna konvention, kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom skrivelse, som delgives nationernas förbunds generalsekreterare för inregistrering. Uppsägningen träder icke i kraft förrän ett år efter det den inregistrerats hos sekretariatet.

Varje medlem, som ratificerat denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående stycke nämnda tioårsperioden gör bruk av den i denna paragraf stadgade uppsägningsrätten, skall vara bunden för en ny period av fem år och kan därefter, med iakttagande av de i denna paragraf föreskrivna villkoren, uppsäga konventionen vid utgången av varje femårsperiod.

§ 17.

Vid utgången av varje tidrymd av tio år, räknat från denna konventions ikraftträdande, skall internationella arbetsbyråns styrelse förelägga konferensen en redogörelse för tillämpningen av denna konvention och taga under övervägande, huruvida det finnes anledning att uppföra frågan om dess revision helt eller delvis på konferensens dagordning.

§ 18.

I fall konferensen skulle antaga en ny konvention, innebärande revision helt eller delvis av förevarande konvention, skall en medlems ratifikation av den nya konventionen, för såvitt denna trätt i kraft, medföra uppsägning av förevarande konvention oberoende av vad i § 16 här ovan stadgas om tidsfrist.

Från den dag, då den nya konventionen träder i kraft, skall förevarande konvention icke längre kunna ratificeras av medlemmarna.

Förevarande konvention skall likväl förbli gällande till form och innehåll för de medlemmar, som ratificerat densamma och icke ratificera den nya konventionen.

§ 19.

De franska och engelska texterna till denna konvention skola båda äga vitsord.

V.

Rekommendation angående reglering av arbetstiden i hotell, restauranger och liknande företag.

Generalkonferensen av nationernas förbunds internationella arbetsorganisation,

vilken av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 10 juni 1930 till sitt fjortonde sammanträde,

samt beslutit antaga vissa förslag angående reglering av arbetstiden i hotell, restauranger och liknande företag, en fråga, vilken innefattas i den andra punkten på dagordningen för sammanträdet,

ävensom beslutit, att dessa förslag skola taga form av en rekommendation,

antager denna, den tjuguoåttonde dagen i juni år ettusenniohundra och trettio efterföljande rekommendation att underställas internationella arbetsorganisationens medlemmar för att av dem tagas i övervägande med hänsyn till dess förverkligande genom nationell lagstiftning eller på annat sätt jämlikt bestämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen.

Konferensen,

som antagit ett förslag till konvention angående reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda

och som önskar framdeles utsträcka tillämpningen av reglerna i nämnda förslag till så många slag av företag som möjligt, däribland hotell, restauranger och liknande företag,

hemställer:

1) att de medlemmar, vilka sakna lagstadgad reglering av arbetstiden för personalen i hotell, restauranger, pensionat, klubbar, kaféer och andra företag, som uteslutande eller huvudsakligen ha till uppgift att tillhandahålla sina kunder bostad eller mat och dryck, måtte företaga en särskild undersökning rörande de förhållanden, som råda inom nämnda företag, varvid hänsyn bör tagas till reglerna i förut omförmälda konventionsförslag;

2) att de medlemmar vilka redan äga lagstadgad reglering av arbetstiden för personalen uti ifrågavarande företag, måtte företaga en särskild undersökning rörande tillämpningen av denna reglering, varvid hänsyn bör tagas till reglerna i nämnda konventionsförslag;

3) att i båda fallen medlemmarna måtte inom en tid av fyra år, räknat från antagandet av denna rekommendation, och enligt en av internationella arbetsbyråns styrelse godkänd enhetlig plan meddela arbetsbyrån utförliga upplysningar rörande resultatet av sina undersökningar i syfte att bereda arbetsbyrån tillfälle att utarbeta en särskild rapport, på grundval av vilken man skulle kunna överväga lämpligheten av att, för antagande av ett konventionsförslag i ämnet, på dagordningen för ett kommande konferenssammanträde uppföra frågan om arbetstiden för personal, anställd uti ifrågavarande företag.

VI.

Rekommendation angående reglering av arbetstiden vid teatrar och andra förlustelseställen.

Generalkonferensen av nationernas förbunds internationella arbetsorganisation,

vilken av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 10 juni 1930 till sitt fjortonde sammanträde,

samt beslutit antaga vissa förslag angående reglering av arbetstiden vid teatrar och andra förlustelseställen, en fråga, vilken innefattas i den andra punkten på dagordningen för sammanträdet,

ävensom beslutit, att dessa förslag skola taga form av en rekommendation,

antager denna, den tjuguoåttonde dagen i juni år ettusenniohundra och trettio efterföljande rekommendation att underställas internationella arbetsorganisationens medlemmar för att av dem tagas i övervägande med hänsyn till dess förverkligande genom nationell lagstiftning eller på annat sätt jämlikt be-

stämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen.

Konferensen,

som antagit ett förslag till konvention angående reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda

och som önskar framdeles utsträcka tillämpningen av reglerna i nämnda förslag till så många slag av företag som möjligt, däribland teatrar och andra nöjesföretag,

hemställer:

1) att de medlemmar, vilka sakna lagstadgad reglering av arbetstiden för personalen vid teatrar, varietéer, biografer och andra förlustelseställen, vare sig inom- eller utomhus, måtte företaga en särskild undersökning rörande de förhållanden, som råda inom nämnda företag, varvid hänsyn bör tagas till reglerna i förut omförmälda konventionsförslag;

2) att de medlemmar, vilka redan äga lagstadgad reglering av arbetstiden för personalen uti ifrågavarande företag, måtte företaga en särskild undersökning rörande tillämpningen av denna reglering, varvid hänsyn bör tagas till reglerna i nämnda konventionsförslag;

3) att i båda fallen medlemmarna måtte inom en tid av fyra år, räknat från antagandet av denna rekommendation, och enligt en av internationella arbetsbyråns styrelse godkänd enhetlig plan meddela arbetsbyrån utförliga upplysningar rörande resultatet av sina undersökningar i syfte att bereda arbetsbyrån tillfälle att utarbete en särskild rapport, på grundval av vilken man skulle kunna överväga lämpligheten av att, för antagande av ett konventionsförslag i ämnet, på dagordningen för ett kommande konferenssammanträde uppföra frågan om arbetstiden för personal, anställd uti ifrågavarande företag.

VII.

Rekommendation angående reglering av arbetstiden i företag för behandling eller vård av sjuka, svaga, nödlidande eller sinnessjuka.

Generalkonferensen av nationernas förbunds internationella arbetsorganisation,

vilken av styrelsen för internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 10 juni 1930 till sitt fjortonde sammanträde,

samt beslutit antaga vissa förslag angående reglering av arbetstiden i företag för behandling eller vård av sjuka, svaga, nödlidande eller sinnesrubbade, en fråga, vilken innefattas i den andra punkten på dagordningen för sammanträdet,

ävensom beslutit, att dessa förslag skola taga form av en rekommendation,

antager denna, den tjuguoåttonde dagen i juni år ettusenniohundra och trettio efterföljande rekommendation att underställas internationella arbetsorganisationens medlemmar för att av dem tagas i övervägande med hänsyn till dess förverkligande genom nationell lagstiftning eller på annat sätt jämlikt bestämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen.

Konferensen,

som antagit ett förslag till konvention angående reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda

och som önskar utsträcka en dylik reglering till så många slag av företag som möjligt, däribland företag för behandling eller vård av sjuka, svaga, nödlidande eller sinnessjuka,

hemställer:

1) att de medlemmar, vilka ännu sakna lagstadgad reglering av arbetstiden för personalen i företag för behandling eller vård av sjuka, svaga, nödlidande eller sinnessjuka måtte företaga en särskild undersökning rörande de förhållanden, som råda inom nämnda företag, varvid hänsyn bör tagas till reglerna i förut omförmälda konventionsförslag;

2) att de medlemmar, vilka redan äga lagstadgad reglering av arbetstiden för personalen uti ifrågavarande företag, måtte företaga en särskild undersökning rörande tillämpningen av denna reglering, varvid hänsyn bör tagas till reglerna i nämnda konventionsförslag;

3) att i båda fallen medlemmarna måtte inom en tid av fyra år, räknat från antagandet av denna rekommendation, och enligt en av internationella arbetsbyråns styrelse godkänd enhetlig plan meddela arbetsbyrån utförliga upplysningar rörande resultatet av sina undersökningar i syfte att bereda arbetsbyrån tillfälle att utarbeta en särskild rapport, på grundval av vilken man skulle kunna överväga lämpligheten av att, för antagande av ett konventionsförslag i ämnet, på dagordningen för ett kommande konferenssammanträde uppföra frågan om arbetstiden för personal, anställd uti ifrågavarande företag.

Den internationella arbetsorganisationens fjortonde konferens hölls i Genève under tiden 10—28 juni 1930. Sverige deltog däri med en fullständig delegation, d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera av arbetsgivar- och arbetarsidorna. I fråga om verkställigheten av de å nämnda konferens fattade besluten åligger det, såsom i propositionen omförmäles, varje medlem av arbetsorganisationen att inom ett år eller vid förhinder på grund av exceptionella förhållanden senast inom 18 månader från avslutandet av sammanträdet underställa därvid antagna rekommendationer och konventionsförslag den eller de myndigheter, till vilkas kompetensområden respektive frågor höra, för deras omgestaltande till lag eller vidtagande av andra åtgärder. Därest en rekommendation ej leder till någon lagstiftningsåtgärd eller annat åtgörande för dess genomförande eller om ett konventionsförslag icke vinner vederbörande myndighets eller myndigheters bifall, skall respektive medlem av organisationen icke vara underkastad någon vidare förpliktelse med hänsyn därtill.

Såsom bilaga till detta utlåtande har utskottet ansett sig böra foga i översättning en av internationella arbetsbyrån utgiven översikt över ratifikationer, upprättad i februari 1931.

I. Förslaget till konvention angående tvångs- eller obligatoriskt arbete.

Med »tvångs- eller obligatoriskt arbete» förstås enligt § 2 i konventionsförslaget varje arbete eller tjänst, som avfordras en person under hot om något slag av straff och till vars utförande ifrågavarande person icke erbjudit sig av fri vilja. Vissa undantag finnas dock upptagna. Bland dessa må nämnas arbete eller tjänst, som kräves på grund av lagar om obligatorisk militärtjänst och avser arbete av rent militär karaktär, arbete eller tjänst

Konventionen.

som ingår i de normala medborgerliga skyldigheterna för medborgarna i ett land med full självstyrelse, arbete eller tjänst som utkräves av någon på grund av en i judiciell väg meddelad dom, såvida arbetet eller tjänsten utföres under offentlig myndighets tillsyn och kontroll och vederbörande icke ställes till förfogande för enskilda eller för privata bolag, eller juridiska personer, samt vidare arbete eller tjänst som utföres under krig eller vid inträffade eller hotande katastrofer såsom eldsvåda, översvämning m. m.

Den stat, som ratificerat konventionen, förbinder sig därmed att inom kortast möjliga tid undertrycka användandet av tvångs- eller obligatoriskt arbete i alla dess former. Innan detta fullständiga undertryckande genomförts, må ifrågavarande arbete användas endast för offentliga ändamål och såsom en undantagsåtgärd samt under iakttagande av de villkor och skydds-föreskrifter, som angivas i konventionsförslaget.

Departementschefen. Föredragande departementschefen har beträffande konventionsförslaget yttrat följande. Ifrågavarande förslag hade i den slutliga utformningen erhållit sådan lydelse, att det helt och hållet saknade praktisk betydelse för vårt land. Sådant arbete, som det i vissa fall enligt svensk lag kunde äläggas någon att fullgöra, såsom deltagande i släckning av skogseld eller i vinterväghållning, innefattades sålunda icke under konventionen, och avsikten vore tydligen även att lösdrivare och andra i administrativ väg ådömt tvångsarbete icke skulle falla under konventionen. Arbete i samband med undervisning torde icke innefattas under den allmänna definitionen. Med hänsyn till Sveriges ställning som ledamot av internationella arbetsorganisationen torde det emellertid, enligt den gängse uppfattningen inom organisationens ledning och skilda medlemsstater, vara önskvärt och lämpligt, att även i fall sådana som det förevarande ratifikation komme till stånd såsom ett uttryck för landets principiella inställning till själva rättsfrågan. I enlighet med det anförda ansåge departementschefen, att ifrågavarande konvention borde av Sverige ratificeras. Såsom antytts i ett av den socialpolitiska delegationen avgivet yttrande, torde emellertid sådan åtgärd icke lämpligen böra nu vidtagas, utan torde man böra avvakta, att någon eller några av de större kolonialländer, för vilka konventionen framför allt vore av praktisk betydelse, tagit ståndpunkt till densamma.

Motionerna. I de i anledning av propositionen väckta motionerna har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen för sin del finner förevarande konventionsförslag böra ratificeras.

Utskottet. Av vad ovan anförts framgår, att ifrågavarande konventionsförslag icke har någon praktisk betydelse för Sveriges del. Såsom föredragande departementschefen framhållit, torde det emellertid med hänsyn till vårt lands ställning som medlem av den internationella arbetsorganisationen vara önskvärt och lämpligt, att ratifikation av konventionsförslaget kommer till stånd såsom ett uttryck för landets inställning till den föreliggande rättsfrågan. Med anledning av vad departementschefen i övrigt anført anser sig utskottet böra uttala den mening, att ratifikation synes böra ske, så snart detta enligt internationell sedvana lämpligen kan äga rum.

II och III. Rekommendationerna angående indirekt arbetstvång samt angående reglering av tvångs- eller obligatoriskt arbete.

Rekommendationerna ifråga ansluta sig till nyssnämnda konventionsförslag, vilket de åsyfta att komplettera. Sålunda avser rekommendationen angående indirekt arbetstvång att fastslå vissa principer, som medlemsstaterna uppmanas att taga i betraktande vid förvaltningen av territorier på ett primitivt utvecklingsstadium och som syfta till att icke genom omvägar sådana bördor skola läggas på befolkningen, som kunna medföra ett indirekt arbetstvång. Rekommendationen angående reglering av tvångs- eller obligatoriskt arbete innehåller vissa principer och regler för dylikt arbete, vilka arbetskonferensen ansett vara av natur att göra tillämpningen av nyssnämnda konvention mera effektiv.

Utskottet biträder föredragande departementschefens uttalande, att dessa rekommendationer fullständigt sakna betydelse för Sveriges del och följaktligen icke böra föranleda någon åtgärd från svensk sida.

Utskottet.

IV—VII. Konventionsförslaget angående reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda och därtill anslutna rekommendationer.

Konventionen avser enligt § 1 följande företag, såväl enskilda som offentliga, nämligen *dels* alla handelsföretag, därunder inbegripna post, telegraf och telefon, liksom även kommersiella avdelningar av andra företag, *dels* företag och förvaltningar, inom vilka personalen huvudsakligen sysselsättes med kontorsarbete, *dels ock* alla företag, som hava på samma gång kommersiell och industriell karaktär, såvida de icke äro att anse som industriella företag. Inom varje land skall det tillkomma vederbörande myndighet att uppdraga gränslinjen mellan nu avsedda företag, å ena sidan, och, å andra sidan, industriella och jordbruksföretag.

Konventionen.

Från konventionens sålunda bestämda tillämpningsområde finnas stadgade *dels* vissa allmänna undantag, vilka angå företag, som hava till ändamål behandling eller vård av sjuka, svaga, nödlidande eller sinnessjuka, samt hotell, restauranger, pensionat, klubbar, kaféer och andra företag, där förtäring tillhandahålles, ävensom teatrar och andra förlustelseställen, *dels ock* vissa undantag, som vederbörande myndighet i varje särskilt land kan medgiva. Sistnämnda grupp av undantag angår *dels* företag, i vilka endast medlemmar av arbetsgivarens familj äro sysselsatta, *dels* sådana offentliga förvaltningar, i vilka den anställda personalen handlar såsom företrädare för statsmakten, *dels* personer, som intaga en ledande ställning eller bekläda en förtroendepost, och *dels* slutligen handelsresande och andra representanter, i den mån de utföra sitt arbete utanför företagets lokaler.

Som arbetstid räknas, enligt § 2, i allmänhet den tid, under vilken personalen står till arbetsgivarens förfogande. Huvudregeln är, att arbetstiden för den personal, som konventionen avser, icke får överstiga 48 timmar i veckan eller 8 timmar om dagen, dock med de undantag som närmare angivas i konventionen (§ 3). Genom författningar, utfärdade av offentlig myn-

dighet, kunna enligt § 7 vidare medgivas undantag för vissa kategorier av personal (ständiga undantag) eller under vissa omständigheter (tillfälliga undantag). De ständiga undantagen avse dels personal, vars arbete till sin natur är intermittert, såsom portvakter, vaktpersonal m. fl., dels personal, som direkt sysselsättes med förberedelser eller avslutningsarbeten, vilka nödvändigtvis måste utföras utanför gränserna för den arbetstid, som är bestämd för företagets övriga personal, och dels butiker och andra företag, där arbetets natur, befolkningens storlek eller antalet av anställda personer göra den fastslagna arbetstidsregleringen otillämplig.

Tillfälliga undantagen må av vederbörande offentliga myndighet medgivas, bland annat vid inträffad olyckshändelse e. dyl., eller för att möjliggöra utförande av särskilda arbeten såsom upprättande av inventarieförteckning o. dyl. eller för möjliggörande för företagen att möta osedvanlig ökning av arbetet. Lönen för sådant övertidsarbete skall i allmänhet utgå med minst 25 % tillägg till den normala lönen.

I § 8 föreskrives, att de här behandlade undantagen från de normala arbetstidsreglerna skola fastställas, sedan man rådfrågat vederbörande arbetare- och arbetsgivareorganisationer och särskild hänsyn tagits till existerande kollektivavtal.

Rekommendationerna.

Rekommendationerna avse reglering av arbetstiden *dels* i hotell, restauranger och liknande företag, *dels* vid teatrar och andra förlusteställen, *dels* ock i företag för behandling eller vård av sjuka, svaga, nödlidande eller sinnessjuka. Rekommendationerna anbefalla samtliga de medlemsstater, som icke redan genomfört en reglering av arbetstiden för personalen i de angivna slagen av företag, att skrida till speciell undersökning rörande de arbetsvillkor, som gälla i dylika företag, därvid hänsyn bör tagas till de principer, som fastslagits i konventionsförslaget om anställdas arbetstid. De medlemsstater åter, som redan hava en arbetstidsreglering på området, uppmanas att företaga en speciell undersökning rörande tillämpningen av denna lagstiftning, därvid jämväl hänsyn bör tagas till principerna i nyssnämnda konventionsförslag. I båda fallen uppmanas slutligen medlemsstaterna att inom 4 år och efter en enhetlig plan, fastställd av arbetsbyråns styrelse, lämna detaljerade upplysningar rörande resultaten av de föreslagna undersökningarna, varefter styrelsen skall upprätta en speciell rapport i frågan. På grundval därav skall man sedan taga under övervägande, huruvida det kan vara lämpligt att upptaga frågan om en internationell konvention i ämnet.

Departementschefen.

Efter att hava redogjort för innehållet i de yttranden från myndigheter — däribland socialstyrelsen och delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet — och sammanslutningar, som avgivits över nu ifrågasvarande konvention och rekommendationer, har föredragande departementschefen anfört följande:

Den föregående redogörelsen har utvisat, att såväl svenska regeringen som också de hörda myndigheterna vid behandlingen av denna fråga

allmänt ställt sig tveksamma till lämpligheten av införande av lagstadgad arbetstidsreglering för de personalkategorier, om vilka här är fråga. En dylik tveksamhet synes också naturlig, då det här gäller arbetstidsreglering för en personal, vars arbete i allmänhet får anses vara av mindre ansträngande och riskfylld beskaffenhet än det för kroppsarbetarna vanliga och som därjämte inom stora områden genom praxis eller avtal fått sin arbetstid bestämd på ett för dem förmånligare sätt, än som skulle behöva följa av anslutning till konventionen. Givetvis måste man i princip ansluta sig till den uppfattningen, att reglering av arbetstiden för ifrågavarande personalgrupper bör ske, i den mån så erfordras till förhindrande av missförhållanden i avseende å arbetstiden. Därvid kan emellertid klarhet knappast sägas ännu finnas därom, i vad mån sådana olägenheter i praktiken förekomma, som motivera en lagstiftning i ämnet, och i varje fall kan icke nu avgöras, om dylik lagstiftning bör erhålla den utsträckning, som avses i konventionsförslaget. Under den förberedande behandlingen av ärendet har även på sina håll hänvisats till att frågan lämpligen bör få sin lösning genom frivilliga överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetare. Det lärer ock vara anledning förvänta, att den redan på många håll utan lagstiftning genomförda arbetstidsregleringen alltjämt skall kunna utvidgas till nya områden.

Redan av sålunda anförda skäl har jag kommit till den uppfattningen, att en ratifikation av konventionen för Sveriges del icke gärna för närvarande bör äga rum. Härtill kommer, att konventionen — såsom också påvisats i de avgivna yttrandena — på ett flertal punkter innehåller bestämmelser, vilka vad angår arbetstidsregleringen för industriarbetare icke för närvarande ansatts kunna införas i vårt land och vilka på här ifrågavarande område måste möta än större betänkligheter; jag syftar här bland annat på regleringen av rätten till övertidsarbete och ersättningen därför.

Efter erinran att vid behandling av konventionsförslaget från svensk sida påyrkats vissa modifikationer, vilka endast i mindre utsträckning vunnit beaktande, har departementschefen vidare anført:

Vad jag sålunda anført innebär emellertid icke, att jag skulle mena, att förevarande fråga skall lämnas åsido. Tvärtom delar jag den av socialstyrelsen och delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet uttalade meningen, att förevarande konventionsförslag och de till detsamma anslutna rekommendationerna böra utgöra en ytterligare anledning att påskynda och komplettera de utredningar, som redan verkställts eller pågå beträffande arbetstiden för sådana personalkategorier, som innefattas under konventionsförslaget eller rekommendationerna. Jag syftar härvid närmast på butikspersonalen, för vars del, för vårt lands vidkommande, behovet av arbetstidsreglering synes vara störst, men anser därjämte särskilt angeläget, att verkställda utredningar rörande arbetstiden på sjukhusen i olika hänseenden fullständigas. Det är därför min avsikt att vid senare tillfälle föreslå vidtagande av sådana åtgärder, som kunna erfordras för åstadkommande av nödig ytterligare utredning även rörande andra personalgrupper. När sådan utredning föreligger, torde frågan om arbetstidsreglering på hithörande områden böra upptagas till förnyat övervägande. Därvid bör givetvis, i den mån lagstiftning finnes lämplig och nödig, de i konventionsförslaget fastslagna principerna följas, så långt sådant utan olägenhet låter sig göra.

I motionerna I:193 av herr Lindström och II:330 av herr Vougt har, med anledning av departementschefens uttalande, hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen för sin del finner ifrågavarande konventionsförslag böra ratificeras.

Motionerna.

Utskottet.

Utskottet delar föredragande departementschefens uppfattning angående den ställning Sverige bör intaga till föreliggande konventionsförslag och de därtill anslutna rekommendationerna.

Under återopande av vad i det föregående anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen, med anledning av förevarande proposition samt motionerna I:193 och II:330, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t meddela,

a) att riksdagen för sin del finner förslaget till konvention angående tvångs- eller obligatoriskt arbete böra ratificeras, samt

b) att riksdagen för sin del icke haft något att erinra mot vederbörande departementschefs uttalanden i det propositionen bilagda statsrådsprotokollet beträffande

1) rekommendationen angående indirekt arbetstvång,

2) rekommendationen angående reglering av tvångs- eller obligatoriskt arbete,

3) förslaget till konvention angående reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda,

4) rekommendationen angående reglering av arbetstiden i hotell, restauranger och liknande företag,

5) rekommendationen angående reglering av arbetstiden vid teatrar och andra förlustelseställen och

6) rekommendationen angående reglering av arbetstiden i företag för behandling eller vård av sjuka, svaga, nödlidande eller sinnessjuka; samt

II. att motionerna I:193 och II:330 må anses besvarade genom vad utskottet hemställt under I a och I b/3.

Stockholm den 27 februari 1931.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman*, *von Sydow*,* *Länder*,* *Sigfrid Hansson*, *von Geijer*, *Hagman*,* *Frändén* och fröken *Hesselgren*.

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar,* *Hage*, *Wallerius*, *Aronson*, *Sandström* i Nyland, *Björnberg*,* *Hedvall* och *Gardell* i Gaus.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:*Beträffande utskottets hemställan under I a)*

av herr *von Sydow*, som anförde:

Då förslaget till konvention angående tvångs- eller obligatoriskt arbete enligt socialministerns uttalande icke har någon praktisk betydelse för Sverige och jag av principiella skäl är av den mening, att en stat icke bör deltaga i behandling av ett konventionsförslag, som icke har betydelse för staten i fråga, anser jag, att utskottet bort föreslå riksdagen att göra det uttalande, att konventionsförslaget icke bör föranleda någon åtgärd från svensk sida.

Beträffande utskottets hemställan under I b 3)

av herrar *Linder*, *Sigfrid Hansson*, *Hagman*, *Magnusson* i Kalmar, *Hage* och *Hedvall*, vilka ansett, att utskottet bort med anledning av förevarande proposition och motionerna nr 193 i första kammaren och nr 330 i andra kammaren hemställa,

att riksdagen måtte för sin del uttala, att Kungl. Maj:t snarast måtte vidtaga åtgärder i syfte att bringa den svenska lagstiftningen i sådan överensstämmelse med förslaget till konvention angående reglering av arbetstiden för affärs- och kontorsanställda, att denna konvention kan ratificeras av Sverige.